

GERARD ORTÍN

RESERVA

DEL 22.9 AL 5.11.2017

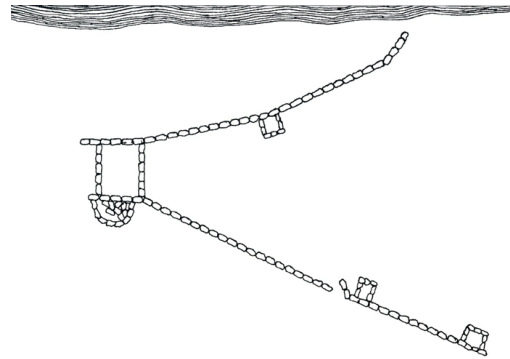
CICLE COMISSARIAT PER ALEXANDRA LAUDO

Pensar sobre una illa o sobre la seva possibilitat és pensar sobre el límit que la circumscriu i la defineix, que la diferencia d'allò que la rodeja. El límit d'una illa pot ser geogràfic, territorial, però pot tenir també una essència immaterial, intangible; pot ser, per exemple, un límit social o legal que estableix una condició d'excepcionalitat o de diferència. Bona part de la pràctica artística de Gerard Ortín reflecteix un interès per explorar i actualitzar el significat dels límits que l'ésser humà estableix en certs entorns naturals, per mitjà dels quals atorga a aquests espais una singularitat que els fa funcionar en major o menor mesura com a territoris aïllats.

El projecte que Gerard Ortín presenta a l'Espai 13 i que inaugura el cicle expositiu *La possibilitat d'una illa* s'aproxima al concepte de reserva, no tant amb la voluntat d'oferir-ne una documentació realista i descriptiva, sinó per reconstruir-lo especulativament com a metal·loc. La proposta parteix del treball que l'artista ha desenvolupat en algunes zones de la província d'Àlaba, regulades totes elles per mesures de preservació diferents, indrets boscosos que antigament formaven part dels immensos corredors forestals que travessaven Europa i que han anat decreixent al llarg dels anys fins a esdevenir nuclis aïllats.

A l'espai expositiu, *Reserva* es desplega com un conjunt de peces que ofereixen diverses temporalitats i interpel·len sensorialment l'espectador. Filmacions realitzades a les quadrilles d'Añana i Zuia, així com altres materials relacionats amb alguns dels fenòmens que l'artista ha observat en aquests indrets durant el seu procés de treball, es vinculen de manera més o menys directa amb una circumstància específica: la dràstica reducció de la població de llops que s'ha produït en aquests territoris albesos durant les darreres dècades. Prenent aquest fet com a eix articulador i a partir de quatre casos d'estudi, Gerard Ortín ens mostra alguns dels efectes que l'absència del depredador ha provocat, així com algunes de les intervencions humanes que s'han dut a terme a fi de neutralitzar-lo.

I. LLOBATERA DE CONVERGÈNCIA

Esquema de la llobatera de Barrón. Font: *El trampeo y demás artes de caza tradicionales en la Península Ibérica* (Editorial Hispano Europea, l'Hospitalet de Llobregat, 2002, p. 142).

El primer cas d'estudi és el de les llobateres de convergència, trampes que van ser construïdes antigament al nord de la península Ibèrica per caçar llops. Algunes d'aquestes arquitectures, en absència del depredador, han esdevingut territoris mancomunats, els quals funcionen gairebé com a "illes de senectut", zones voluntàriament abandonades a fi d'estimular-hi l'evolució espontània de la vegetació i la biodiversitat. Actualment s'integren a les zones boscoses com a arquitectures romanents i presenten una vegetació que hi ha crescut frondosa i salvatge i que ha sobreixit la delimitació que les definia. La naturalesa, la forma i la funció de les llobateres queden reflectides en la mateixa reconfiguració de l'espai expositiu, no només mitjançant elements arquitectònics sinó també a través de propostes sensorials que reproduïxen la situació de limitació i confusió que les trampes imposen. Les llobateres de convergència són el que s'anomena una "trampa activa", que en oposició a la trampa passiva requereix l'organització d'una batuda per conduir la presa al llarg de les dues parets que convergeixen en forma d'embut fins a una profunda fossa. El so que es produïa en aquestes batudes, i que constituïa un element clau per activar el parany i fer-hi caure l'animal, opera aquí de manera similar, delimitant i condicionant la circulació per l'espai expositiu.

II. ARQUER

Un altre dels elements del recorregut expositiu és un llum de leds verd que s'activa mitjançant un detector de moviment. És un estri que emet una freqüència de

color difícilment perceptible per a molts animals i que per això s'empra sovint en la caça amb arc. Aquest llum introdueix en l'espai un nou estímul sensorial que ens remet als llindars perceptius dels animals i a un altre dels casos d'estudi: la particular evolució que en paral·lel a la del llop han tingut la figura de l'arquer i la pràctica del tir amb arc en aquests indrets. Reunides en un espai concret de la sala trobem figures escultòriques d'animals de la fauna ibèrica que són en realitat dianes. Aquestes s'utilitzen en una modalitat de campionat de tir amb arc en què les fletxes es tiren sobre figures tridimensionals d'animals fetes d'escuma i situades al llarg d'un recorregut de bosc, amb la voluntat de desvincular la pràctica del tir de la caça i la mort. Paradoxalment, però, la figura un tant anacrònica de l'arquer caçador, que ens traslladaria també als inicis de la caça, està tornant a tenir un paper destacat en el manteniment de certs ecosistemes: algunes administracions contracten tiradors per fer batudes de certs animals la presència dels quals ha crescut en excés i que posen en risc l'equilibri d'algunes àrees protegides o nuclis urbans, com en el cas dels senglars.

III. ORINA DE LLOP

L'absència del llop també ha fet augmentar la població d'algunes espècies de què aquest depredador s'alimentava, com ara els senglars o els cabirols, i ha incidit en els seus hàbits i comportaments. Un altre dels casos d'estudi d'Ortín analitza com la delimitació territorial que el llop feia amb la seva orina és ara reproduïda artificialment als marges d'algunes carreteres i encreuaments de camins, en els quals s'utilitza orina embotellada per dissuadir els animals de transitar-hi. Una foto ubicada en un lloc marginal de la sala ens remet a aquest fenomen, com ho fa també un gran bassal d'orina de llop que trobem a terra i que introdueix a la instal·lació un estímul olfatiu, una forma de delimitació realitzada amb matèria orgànica i que dibuixa els contorns d'un món perceptiu específic —un *Umwelt*— del qual hem quedat exclosos. En una mena d'atròfia, d'atordiment o de domesticació dels sentits hem després la part sensible d'aquesta senyalística no humana que, això no obstant, gestionem perfectament al nostre favor.

IV. VOLTORS

La disminució del nombre de llops a certs indrets ha provocat que es redueixi també la presència de despulles d'animals morts, de les quals certes espècies carronyaires s'alimentaven. Per contrarestar aquesta absència, els cossos de manteniment d'algunes zones protegides han de procurar aliment a alguns animals. Aquesta dinàmica és l'objecte del darrer cas d'estudi d'Ortín, que a *Reserva* queda reflectit en la filmació d'una àrea vallada per alimentar aus carronyaires, principalment voltors, dins d'un parc natural.

Molts dels fenòmens i situacions definits en els diferents casos d'estudi reapareixen en una pel·lícula que es projecta sobre una gran pantalla feta amb plafons d'escuma negra (el mateix material que s'utilitza per construir les dianes emprades en el tir amb arc 3D), que se situa al final del recorregut expositiu i que arquitectònicament evoca la paret dreta d'una llobatera. El film que s'hi projecta vertebrava tots els altres materials que conformen l'exposició, i s'erigeix com l'element de *Reserva* en què més clarament pren protagonisme la imatge, en contrast amb les altres intervencions, que no privilegien tant un règim visual sinó que treballen la representació de manera sinestèsica, mitjançant estímuls olfatius, auditius, tàctils. D'altra banda, l'evolució pausada i seqüencial del film es juxtaposa als temps múltiples i heterogenis de les altres peces, definint en conjunt una temporalitat expositiva dilatada i irregular, amb pauses, simultaneïtats i asincronies que s'allunyen de la ritmicitat humana i de la convencional linealitat expositiva. Ortín desplega així, amb *Reserva*, un dispositiu sensorial que ens apropa a formes de coneixement de l'espai menys antropomòrfiques, potser més pròpies dels animals i d'altres formes no humanes, i que plantegen una aproximació sensible, perceptiva, més que no pas conceptual, al significat del límit.

AGRAÏMENTS: Aeromedia, José Ramón Arana Basabe, Arkulagunak, Arqueros de Rubí, Arteklab, Ignacio Bilbao, Brafim Mecplast, Anna Maria Castellví, Albert Coma, Jorge Ferreira, Antonio Morillo (Arcocaza Álava), Núcleo, Zoologico Tuesta (Hotel Amona), Gabriel Àngel Ortín Rull, Parque Natural de Valderejo, Luis Vidal

AMB LA COL·LABORACIÓ DE: Azpi Kultur Elkartea, Ainara Elgoibar, Irati Gorostidi, Cristian Herrera Dalmau, Álvaro Sau

#ILLAESPAA13

Fundació Joan Miró

 Barcelona

Fundació Joan Miró
Parc de Montjuïc
08038 Barcelona
T +34 934 439 470
info@fmirobcn.org

Amb la col·laboració de:

 Sabadell
Fundació

Amb el suport de:

 TABAKALERA

 azolo
espacio

 T